

Lietuvos gretutinių teisių asociacija (AGATA)
S. Žukausko g. 39, Vilnius

Lietuvos autorių teisių gynimo asociacijos agentūra (LATGA-A)
J. Basanavičiaus g. 4B, Vilnius

Dėl Autorių ir gretutinių teisių įstatymo pakeitimo projekto
Vilnius, 2010 m. gegužės 11 d.

Gerbiami Seimo nariai,

Daugelio Lietuvos kūrėjų ir atlikėjų vardu prašome Jūsų atkreipti dėmesį į balandžio 30 d. Seime užregistruotą Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo pakeitimo ir papildymo projektą Nr. XIP 1991 (pateikė Seimo narys J. Dautartas).

Džiaugiamės tuo, kad projektas pagaliau pasiekė Seimą – jo priėmimas itin svarbus tolimesnei kultūros, meno plėtrai ar netgi menininkų ir kūrėjų egzistencijai. Tačiau kartu nerimaujame, kad šio, kaip ir kai kurių kitų svarbių įstatymų projektų, priėmimas gali būti sąmoningai ar nesąmoningai vilkinamas (Kultūros ministerija panašų projektą parengė dar 2007 m., tačiau jo svarstymas Vyriausybėje iki šiol nedavė jokių rezultatų – nežinia dėl kokių priežasčių projektas taip ir liko svarstymo lygmenyje).

Primename, kad bene svarbiausios įstatymo projekto nuostatos reglamentuoja teisę atgaminti kūrinius asmeniniais tikslais (pvz., pasidaryti legaliai įsigytos knygos, filmo ar muzikos kūrinio kopiją) ir nustato teisingą kompensaciją už naudojimąsi šia teise.

Pagal dabartinį Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymą, autoriai ir kūrėjai gauna kompensaciją tik tuomet, kai jų kūriniai atgaminami į technologiškai pasenusiais ir vis rečiau naudojamais laikmenais, tokiais kaip vaizdajuostės, garsajuostės ar kompaktinės plokštelės (CD, DVD). Tuo tarpu daug dažniau kūrinių atgaminimui naudojamos informacijos laikmenos – atminties kortelės, USB atmintinės, išoriniai atminties diskai ir kt. – į kompensacinį mechanizmą nepatenka.

Esame įsitikinę, kad tai pažeidžia teisingos kompensacijos principą, kurį numato ES direktyva (2001/29/EB) ir kurį privalu įgyvendinti Lietuvos įstatymuose. Naujuoju Autorių ir gretutinių teisių įstatymo pakeitimo projektu, kuris parengtas atsižvelgiant į kitų ES šalių praktiką, to kaip tik ir siekiama.

Apgailestaujame, kad projekto priešininkai (dažnųsyk atstovaujantys suinteresuotas verslo grupuotes) klaidina visuomenę ir kai kuriuos valdžios atstovus teigdami, kad įstatymo pakeitimu įvedami nauji ar padidinami esantys mokesčiai. Tai yra netiesa.

Konstitucija numato, kad už nuosavybės panaudojimą visuomeninėms reikmėms turi būti teisingai atlyginta (pvz., paėmus žemę kelio tiesimui, jos savininkui sumokama sklypo rinkos

kaina). Tai nelaikoma mokesčiu. Meno kūriniai yra juos sukūrusių asmenų nuosavybė. Už tai, kad ja gali būti naudojama ne tik vartojant (pvz., žiūrint filmą, skaitant knygą ar klausant muzikos), bet ir darant kūrinių kopijas, privalu teisingai atlyginti. Tai nėra mokestis, o tiesiog kompensacija.

Projekto priešininkai gąsdina visuomenę, esą priėmus įstatymo pataisas pabrangs informacijos laikmenos ir kita kompiuterinė įranga. Taip atsitiks tik tuomet, jeigu siekdamas pelno meno kūrėjų sąskaita verslo grupuotės sudarys monopolinį susitarimą. Apie galimą laikmenų pabrangimą buvo kalbama ir priimant ankstesnę įstatymo redakciją, tačiau taip neįvyko – skaitmeninės technologijos nuolat pinga. Beje, įdomus faktas: kai kuriose šalyse kompensacijos už kūrinių atgaminimą asmeniniais tikslais yra didesnės nei numatomos Lietuvoje, tačiau ten informacijos laikmenos ir kompiuterinė įranga gerokai pigesnė nei pas mus.

Atkreipiame dėmesį, kad pateiktu įstatymo projektu taip pat sprendžiamos ir kitos visam šalies kultūros ir meno gyvenimui svarbios nuostatos. Jame nustatyta daugiau galimybių meno kūrinius neatlyginamai naudoti švietimo įstaigose, bibliotekose, muziejuose, valstybės institucijose vykdant viešojo administravimo funkcijas ir kt. Be to, dalį už tuščias laikmenas ir atgaminimo įrenginius surinkto kompensacinio atlyginimo Projekte siūloma skirti meno kūrėjų socialinės paramos programai, numatytai Vyriausybės 2008-2012 metų programoje, o taip pat visuomenės intelektualinės nuosavybės teisių klausimais ir intelektualinės nuosavybės teisių gynimo programoms.

Daugelis parlamentinių ir neparlamentinių partijų prieš 2008 m. Seimo rinkimus žadėjo imtis permainų kultūros srityje, gerinti kūrėjų ir meno industrijų veiklos sąlygas. Tikime, kad šie pažadai gali tapti tikrove, dėl to visų Lietuvos meno žmonių vardu prašome Jūsų ir Jūsų kolegų kaip įmanoma greičiau išnagrinėti įstatymo projektą, prireikus jį patobulinti ir priimti. Papildomai pridėdame, mūsų supratimu, svarbios informacijos, kuri leidžia labiau įsigilinti į čia paminėtas problemas ir gali padėti svarstant įstatymo pakeitimo projektą.

Viliamės Jūsų supratimo ir atitinkamų veiksmų, kurie gali padėti ne tik menininkams, kūrėjams, bet ir visai šalies ateičiai, kuri neįsivaizduojama be savitos kultūros ir meno.

Pagarbiai,

Lietuvos gretutinių teisių asociacijos Tarybos pirmininkas
Rimantas Bagdzevičius

Lietuvos autorių teisių gynimo asociacijos agentūros prezidentas
Valentinas Sventickas